

UR AT, Arkitekttidningen nr 2 1996.
Av KERSTIN PÅVALL

LA OLA, EKOLOGISKT HUS PÅ EUROPATURNÉ

Arkitekt SAR Pål Ross deltog i den internationella tävlingen "25 bioclimatic dwellings in Tenerife" tillsammans med sin mor konstnären Lillebil Bengtson de Rodriguez. 40 nationer deltog i tävlingen.

Pål och Lillebil vann inte. Men som enda svenskar finns de med bland de 57 projekt som visas i Berlin på den 4:e europeiska konferensen om solenergi inom arkitektur och stadsplanering i slutet av mars och på UIAs kongress i juli i Barcelona.

Det här var Påls tredje tävling.

- En bra tävling, säger han, eftersom arrangörerna garanterar att upphovsrätten ligger kvar hos arkitekten.

Pål Ross har ritat ett ekologiskt hus, La Ola, Vågen, som en dag skulle kunna bli en ruin i öns stenlandskap. Allt material kan återgå till naturen. Den flödande solen över södra Teneriffa får spis, tvättmaskin, lampor och annan elektrisk installation att fungera med solenergi. Att byn blir självförsörjande med energi var tävlingens grundförutsättning.

De 57 projekten från vandringsutställningen kommer att publiceras i en spansk bok. Så stor vikt lägger tävlingsarrangörerna, dvs den lokala regeringen, det teknologiska institutet för förnybara energikällor och den lokala arkitektföreningen, vid ett kretsloppsanpassat byggande, ty: "... the problem of uncontrolled settlement and the gradual environmental deterioration, the lack of local natural, industrial and energy resources with the subsequent dependance on the outside, the protection of natural areas, the coast, the lowlands, mountains and forest areas, refuse disposal... are definitely mere local reflection of the same universal problems."

KORK ISTÄLLET FÖR SILIKON

Alla dessa problem har Pål försökt lösa i ett 120 kvm hus som, enligt spansk norm, inkluderar ytterväggar, övervåning och ekonomitrymmen. Huset är byggt av lokala material som toscanasten och betongsten uppblandad med lava. En manuellt reglerad vinge under taket fångar upp eller styr bort vinden och ett filter silar bort den finkorniga sanden. Fasta fönster i proportionen 1x6 fäster mot kork inne i väggen - en egen uppfinning för att slippa silikon.

Vindkraft tillsammans med solceller från USA ger lagrad energi i batterier. 42 solpaneler à 53 w levererar 2226 w. Vindkraften stödladdar batteribanken nattetid och vid dåligt väder.

Batteribanken består av 10 stycken 100 Ah med en sammanlagd kapacitet på 1000 Ah.

Men den energin räcker inte till att driva spisen. Elproduktionen var den stora utmaningen och kanske Pål inte kom ända fram eftersom han inte hade hjälp av teknisk expertis. Själv hade han velat komplettera med biogas men det medgav inte tävlingsprogrammet. Han är mycket nyfiken på att få se vinnarnas lösning.

HUVUDET MOT NORR

Pål känner till elallergikernas problem, den som bor i huset kan använda 12 volt istället för 220 genom att inte koppla in omformaren. Sovrummen är vinklade så att man kan sova med huvudet mot norr för den som känner av jordmagnetismen.

Gråvattnet från handfaten leds ner i toacisternen för återanvändning. Toaletterna ska anslutas till det centrala systemet. Det är ett glapp i förutsättningarna för en självgående by, anser Pål. Övrigt gråvatten leds ut till infiltration i en liten trädgård med fruktträd. Där finns en damm och en vattentrappa för fågning och avsvalkning.

Köksavfallet separerar man inne i köket och kastar ut genom fyra olika luckor med avtagbara glidskenor ner i tunnor utanför väggen i en sluten låda.

La Ola, vågen, heter Pål Ross bidrag till tävlingen om ekologiska hus på Teneriffa. Nedanför vindsnurren syns vingen som fångar upp vinden och reglerar ventilationen.

Tävlingsarrangörerna lade större vikt vid tekniken än det estetiska. Men Pål Ross tror att husets form bidrog till att han nu kommer med i vandringsutställningen om tävlingen.

Pål Ross gick ut KTH 1992. Då hade han betat av alla extrapoäng i ekologi. Sin inspiration hämtar han hos antroposoferna och hos Frank Lloyd Wright. Han talar gärna om människans rörelser, visar en bild på Wrights hus i Fallingwater och betonar vikten av att ta tillvara mellanzonen, övergången mellan ute och inne. - Människor mår bra i hus med skuggande altaner och murar, intima trädgårdar och glasade uterum. Det ger en mjuk övergång mellan ute- och innemiljö. Husen ska stämma med platsen och en dag kunna försvinna genom att brytas ner av naturen.

En miljon kronor kostar det att bygga hans hus.